

Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka u BiH (Izvještaj za drugi kvartal 2022. godine)

Odjeljenje za statistiku i publikacije

Služba za statistiku monetarnog i finansijskog sektora

Centralna banka Bosne i Hercegovine

Sadržaj

Uvod	3
1 Opšte napomene	3
2 Krediti preduzećima	4
2.1 Ponuda	4
2.1.1 Kreditni standardi za kredite preduzećima	4
2.1.2 Uslovi odobravanja kredita preduzećima	5
2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita preduzećima	6
2.2 Potražnja preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama	6
3 Krediti stanovništvu	8
3.1 Ponuda	8
3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu	8
3.1.2 Uslovi odobravanja kredita stanovništvu.....	9
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu	10
3.2. Potražnja stanovništva za kreditima	10
DODATAK	12

Uvod

Rezultati Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka odnose se na promjene u drugom kvartalu 2022. godine i na očekivanja za treći kvartal 2022. godine. Istraživanje je provedeno između 4. i 15. jula 2022. godine. Od prvog kvartala 2022. godine iz reprezentativnog uzorka banaka, koji se prethodno sastojao od 8 najvećih banaka u Bosni i Hercegovini, je zbog statusnih promjena isključena jedna banka. U ovom krugu anketirano je ukupno 7 banaka, a procenat odgovora bio je 100%.

1 Opšte napomene

Upitnik za anketu sadrži 16 standardnih pitanja o ostvarenim i očekivanim promjenama na strani ponude i potražnje za kreditima: 4 pitanja se odnose na buduće i 12 pitanja na ostvarene promjene. Pitanjima su obuhvaćene tri kategorije kredita: krediti ili kreditne linije preduzećima; stambeni krediti stanovništvu; i potrošački i nenamjenski krediti. Za sve tri kategorije postavljaju se pitanja o kreditnim standardima koji se primjenjuju na odobravanje kredita, zatim o promjeni uslova odobravanja kredita, potražnji za kreditima, faktorima koji utiču na ponudu i potražnju za kreditima kao i procenat odbijenih kreditnih zahtjeva. Anketna pitanja uglavnom se formulišu u smislu promjena u posljednja tri mjeseca i očekivanih promjena u sljedeća tri mjeseca. Od učesnika u anketi se traži da na kvalitativan način naznače jačinu pooštavanja ili ublažavanja (za standarde i uslove) ili jačinu smanjenja ili povećanja (za potražnju), na način da za izvještavanje o promjenama koriste sljedeću skalu od pet tačaka: (1) znatno pooštavanje / smanjenje, (2) umjereno pooštavanje / smanjenje, (3) u osnovi nema promjena, (4) umjereno ublažavanje / povećanje ili (5) znatno ublažavanje / povećanje.

Pojedinačni odgovori banaka koje učestvuju u anketi su objedinjeni i obrađeni da bi mogli da daju sliku za cjelokupni bankarski sektor u Bosni i Hercegovini.

Rezultati ankete su prikazani u vidu neto procenta. Neto procenat za odgovore na pitanja o kreditnim standardima definisan je kao razlika između zbira učešća banaka koje su odgovorile da su kreditni standardi “znatno ublaženi” i “umjereno ublaženi” i zbira učešća banaka koje su odgovorile da su “znatno pooštreni” i “umjereno pooštreni”.

Negativna vrijednost neto procenta ukazuje na to da je veći dio banaka pooštrio kreditne standarde („neto pooštavanje“), dok pozitivna vrijednost neto procenta ukazuje na to da je veći dio banaka ublažio kreditne standarde („neto ublažavanje“).

Isto tako, izraz „neto potražnja“ odnosi se na razliku između procenta banaka koje su odgovorile da je došlo do porasta potražnje i procenta banaka koje su odgovorile da je došlo do pada potražnje za kreditima. Neto potražnja će stoga biti pozitivna ako je veći dio banaka izvijestio o porastu potražnje za kreditima, dok negativna neto potražnja ukazuje na to da je veći dio banaka prijavio pad potražnje za kreditima.

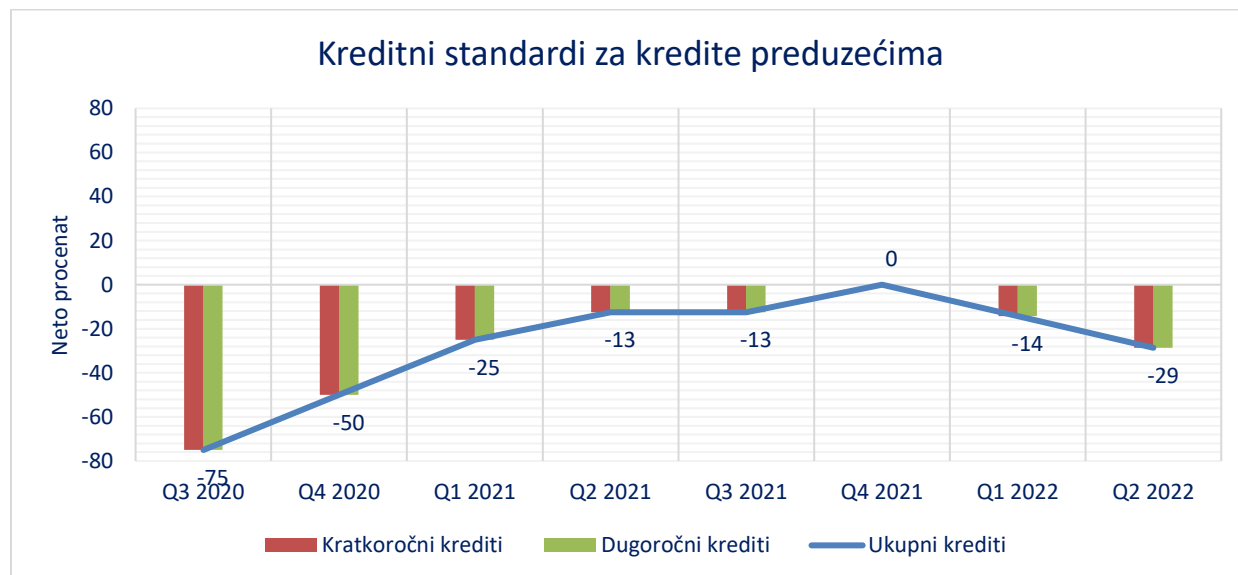
Pored pokazatelja „neto procenta“, CBBiH takođe objavljuje „difuzni indeks“ kao alternativnu mjeru odgovora banaka na pitanja koja se odnose na promjene u kreditnim standardima i neto potražnji. Difuzni indeks konstruisan je na sljedeći način: ako ispitanik odgovori „znatno“, odgovorima se dodjeljuje numerička vrijednost 1 koja je dvostruko veća od vrijednosti koja se dodjeljuje odgovorima „donekle“ (ocjena 0,5). Tumačenje difuznog indeksa slijedi istu logiku kao i tumačenje neto procenta.

2 Krediti preduzećima

2.1 Ponuda

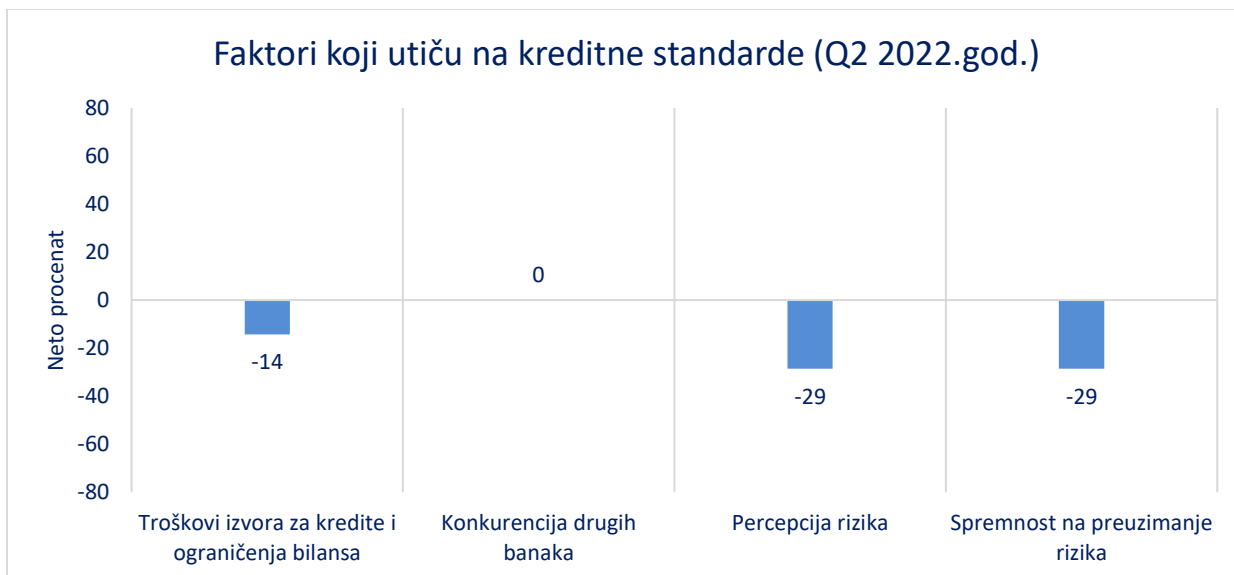
2.1.1 Kreditni standardi za kredite preduzećima

U drugom kvartalu 2022. godine došlo je do neznatnog pooštavanja kreditnih standarda za kredite preduzećima (neto procentat -29%). Neznatno pooštavanje kreditnih standarda odnosi se na odobravanje kratkoročnih kao i dugoročnih kredita preduzećima (vidi Dodatak, pitanje 1).

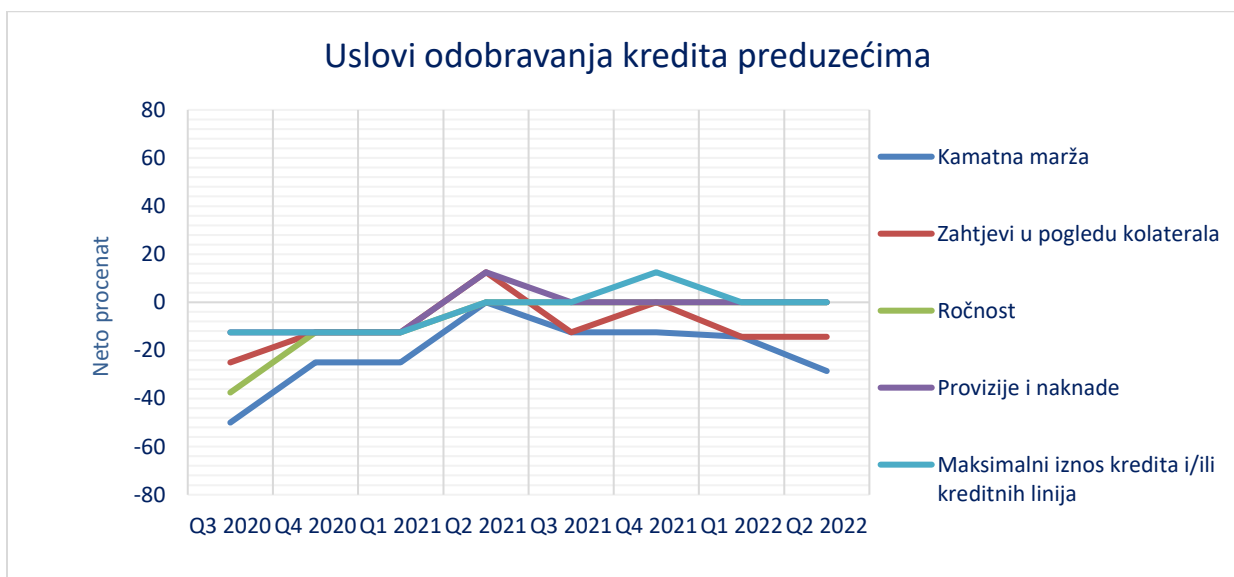
* Manja (veća) vrijednost neto procenta pokazuje da je veći broj banaka pooštrio (ublažio) kreditne standarde u odnosu na prethodni kvartal. Kod svih grafikona poređenje se vrši u odnosu na prethodni kvartal.

Faktori koji su uticali na pooštavanje kreditnih standarda banaka koji se primjenjuju u procesu odobravanja kredita i / ili kreditnih linija preduzećima su percepcija rizika, spremnost na preuzimanje rizika i troškovi izvora za kredite i ograničenja bilansa stanja (vidi Dodatak, pitanje 2).

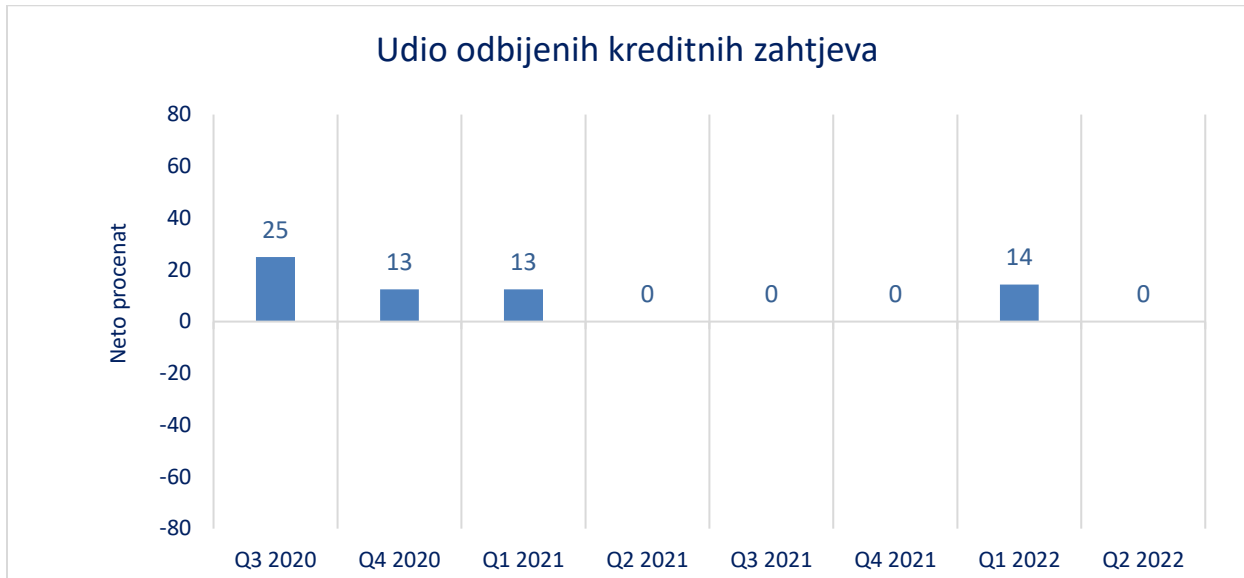
2.1.2 Uslovi odobravanja kredita preduzećima

U drugom kvartalu 2022. godine došlo je do neznatnog pooštavanja uslova odobravanja kredita preduzećima (tj. ugovornih odredbi iz kreditnih ugovora), a odnose se na kamatnu maržu i zahtjeve u pogledu kolaterala. Ostali uslovi odobravanja kredita preduzećima su ostali nepromijenjeni u odnosu na prethodni kvartal (vidi Dodatak, pitanje 3).

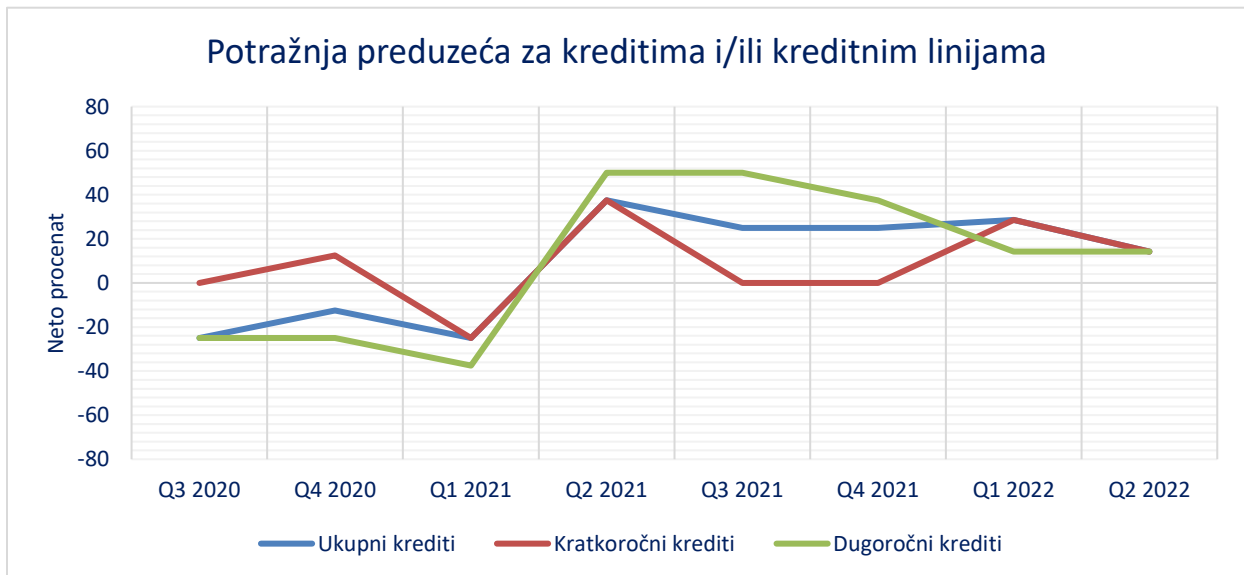
2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita preduzećima

U drugom kvartalu 2022. godine udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita preduzećima je ostao nepromijenjen u odnosu na prethodni kvartal (vidi Dodatak, pitanje 4).

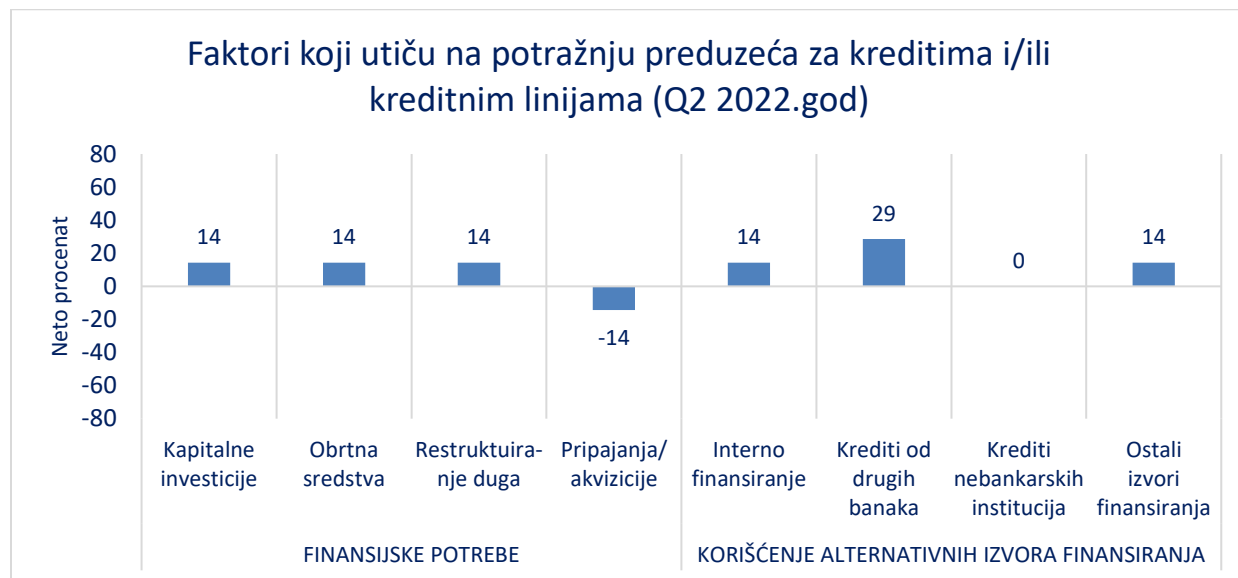

2.2 Potražnja preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama

Potražnja preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama je nastavila da raste u drugom kvartalu 2022. godine (neto procenat od 14%) (vidi Dodatak pitanje 5).

Banke su izvjestile da su na povećanu potražnju kredita uticale prvenstveno finansijske potrebe za kapitalnim investicijama kod njihovih klijenata obrtnim sredstvima i restrukturiranje duga u drugom kvartalu 2022. godine. Takođe, u pogledu korištenja alternativnih izvora finansiranja, banke su izvjestile da su svi faktori imali pozitivan uticaj na potražnju, osim kredita nebankarskih finansijskih institucija koji nisu imali uticaja na potražnju preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama (vidi Dodatak, pitanje 6).

Očekivanja za treći kvartal 2022. godine

U pogledu očekivanja za treći kvartal, neto rezultat iz prikupljenih odgovora ukazuje da se očekuje umjereno pooštavanje standarda za odobravanje kratkoročnih kao i dugoročnih kredita preduzećima (vidi Dodatak, pitanje 7).

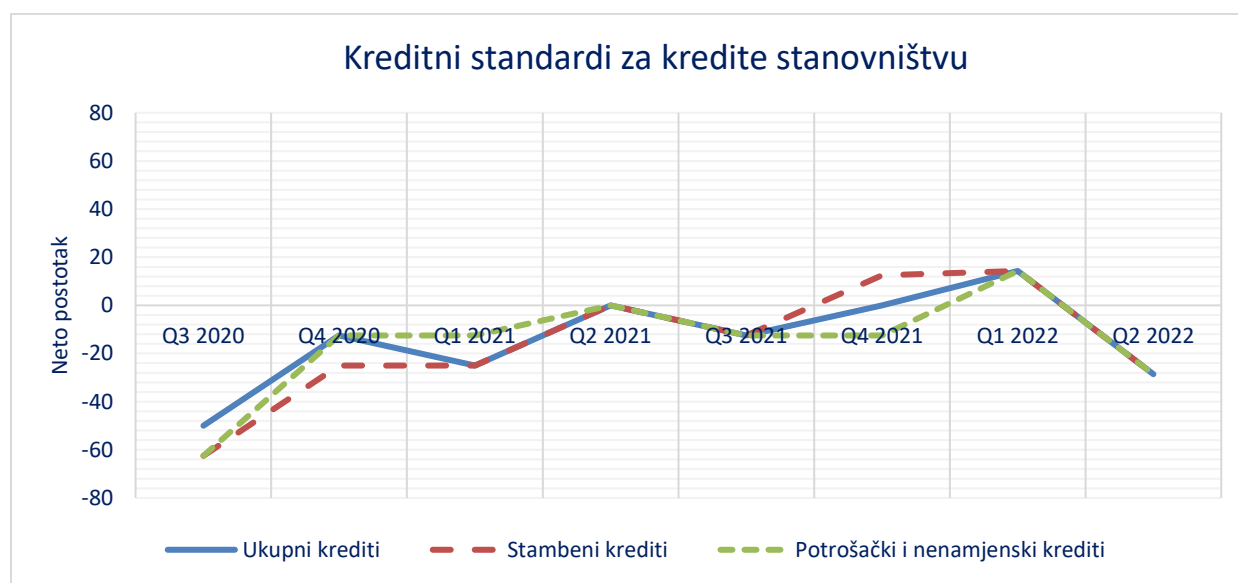
Banke očekuju da će se smanjiti potražnja preduzeća za kreditima u trećem kvartalu 2022. godine (vidi Dodatak, pitanje 8), s tim da se očekuje nešto veći pad potražnje za dugoročnim nego za kratkoročnim kreditima i / ili kreditnim linijama preduzeća (veći broj banaka očekuje pad potražnje za dugoročnim nego za kratkoročnim kreditima).

3 Krediti stanovništvu

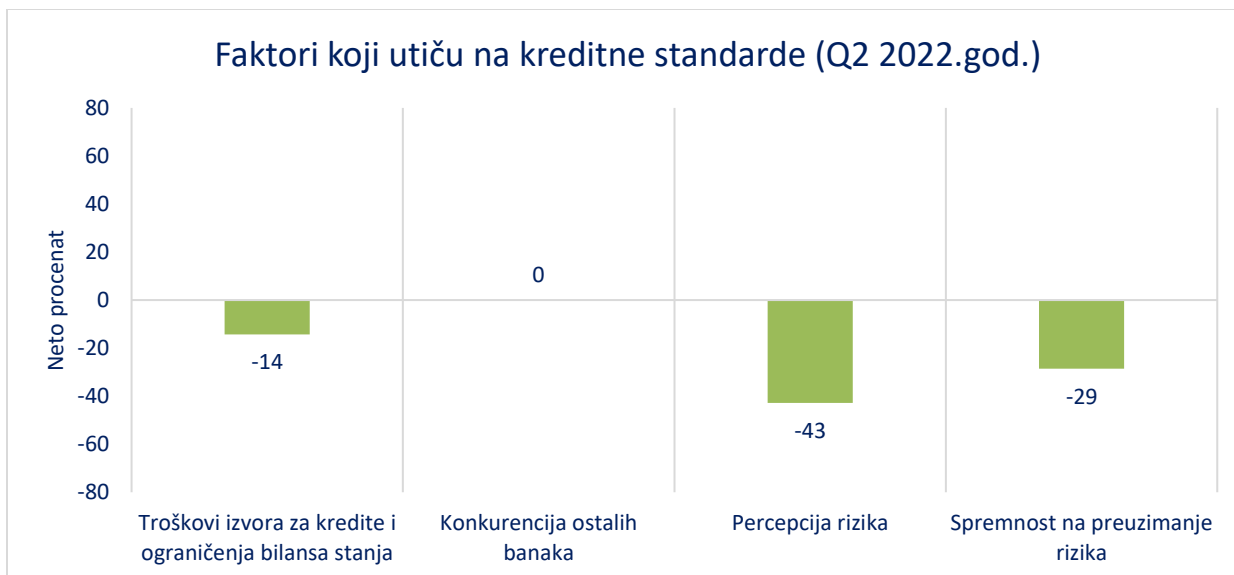
3.1 Ponuda

3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu

Neto procenat promjene u drugom kvartalu 2022. godine ukazuje na blago pooštavanje kreditnih standarda (tj. interne smjernice ili kriteriji odobravanja kredita) za stambene kao i za potrošačke i nenamjenske kredite (vidi Dodatak, pitanje 9), za razliku od prethodnog kvartala u kojem je zabilježeno ublažavanje kreditnih standarda.

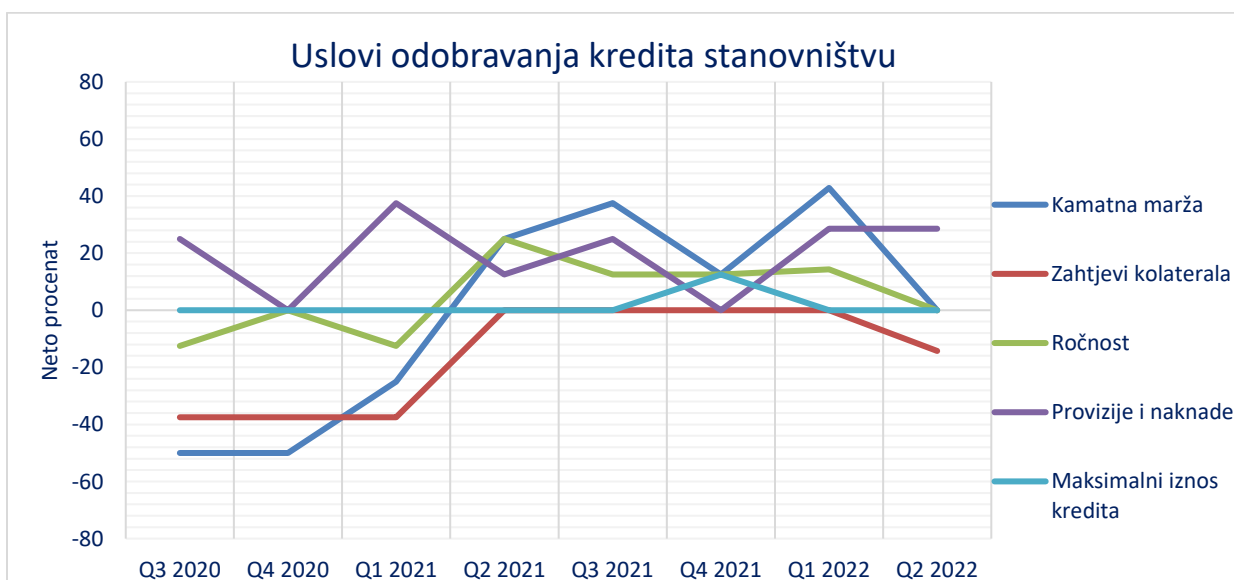

Prema izvještajima banaka, percepcija rizika, spremnost na preuzimanje rizika, troškovi izvora za kredite i ograničenja bilansa stanja uticali su na ovo pooštavanje standarda koji se primjenjuju u odobravanju kredita stanovništvu, dok konkurencija ostalih banaka nije imala uticaja (vidi Dodatak, pitanje 10).

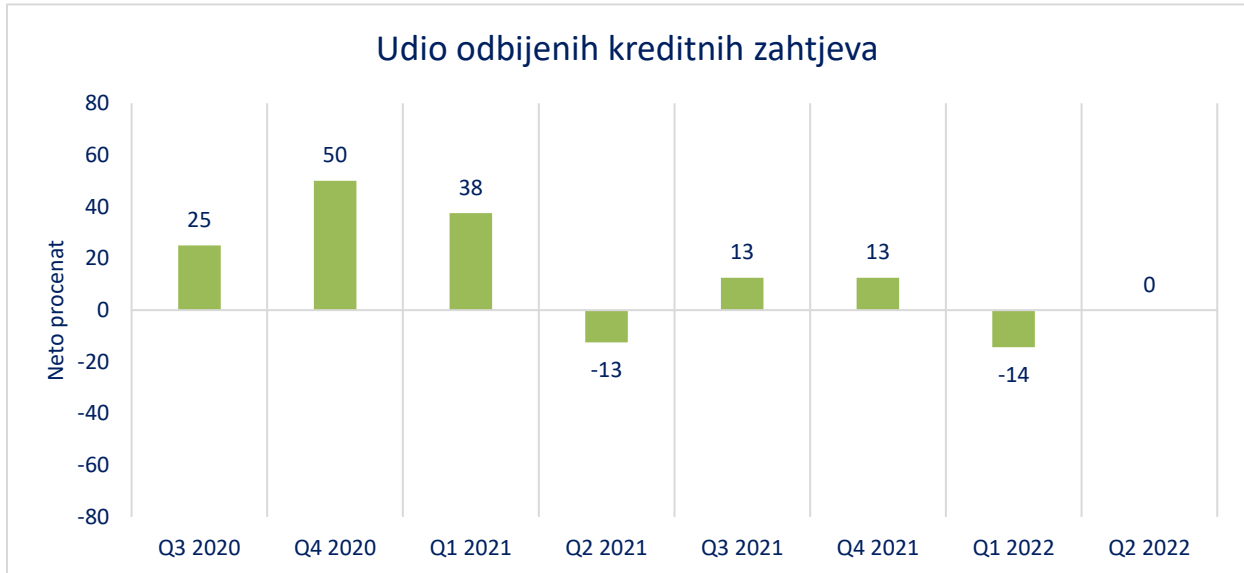
3.1.2 Uslovi odobravanja kredita stanovništvu

U drugom kvartalu 2022.godine došlo je do ublažavanja u pogledu provizija i naknada (neto procenat 29%), dok je jedna banka iz uzorka izjavila da je pooštrila zahtjeve kolaterala (neto procenat -14%). Što se tiče kamatne marže, neke banke su povećale, dok je kod drugih došlo do smanjenja, što je rezultiralo da nema promjena vezano za kamatnu maržu (neto procenat 0%).

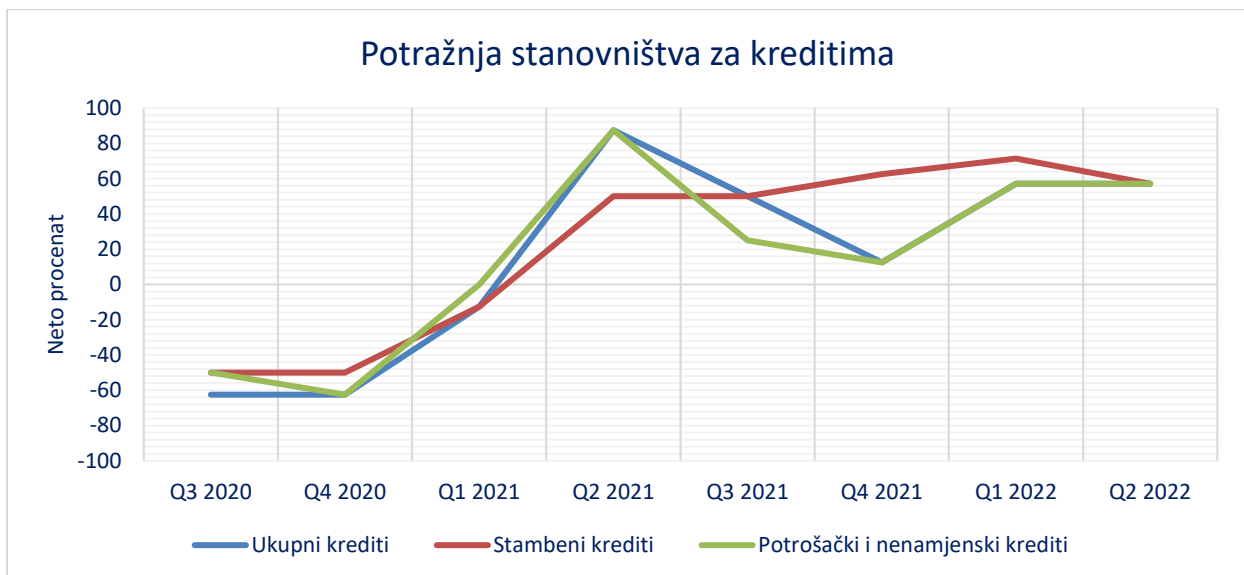
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu

U drugom kvartalu 2022. godine udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu je ostao nepromijenjen u odnosu na prethodni kvartal (vidi Dodatak, pitanje 12).

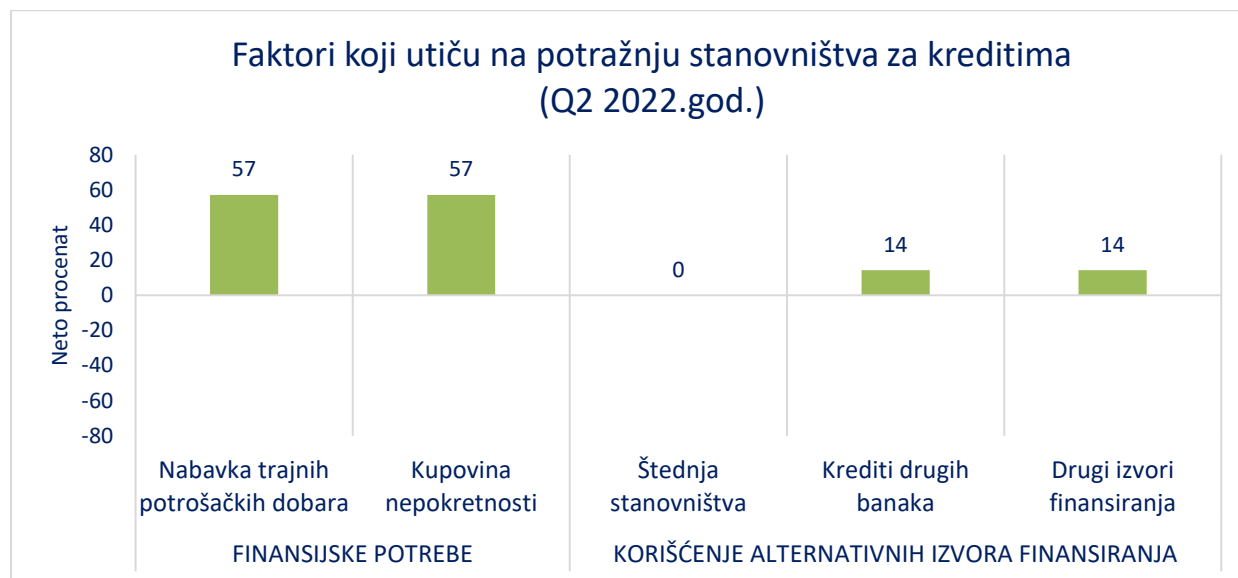

3.2. Potražnja stanovništva za kreditima

Banke su izvijestile da je u drugom kvartalu 2022. godine potražnja stanovništva za kreditima nastavila da umjereno raste, što je u skladu sa očekivanjima iz prethodnog kruga izvještavanja i nastavak trenda iz prethodna 4 kvartala (vidi Dodatak, pitanje 13).

Tokom drugog kvartala 2022. godine svi faktori su imali pozitivan uticaj na potražnju kredita, najviše vezano za kupovinu nekretnina i trajnih potrošačkih dobara, dok na strani alternativnih izvora štednja stanovništva nije uticala na potražnju stanovništva za kreditima (vidi Dodatak, pitanje 14), a krediti drugih banaka i drugi izvori finansiranja su imali blagi uticaj.

Očekivanja za treći kvartal 2022. godine

Na osnovu pitanja o očekivanjima, banke predviđaju da će doći do umjerenog pooštavanja standarda za stambene kao i za potrošačke i nenamjenske kredite u trećem kvartalu 2022. godine (vidi Dodatak, pitanje 15).

Banke imaju blago pesimističan pogled na potražnju stanovništva za kreditima u trećem kvartalu 2022. godine, pa se očekuje smanjenje potražnje za potrošačke i nenamjenske kredite stanovništvu, dok se za stambene kredite očekuje ista potražnja i u trećem kvartalu (vidi Dodatak, pitanje 16).

DODATAK

Objedinjeni odgovori banaka za drugi kvartal 2022. godine vezano za pitanja iz anketnog upitnika

I. Krediti i kreditne linije preduzećima

1. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i / ili kreditnih linija preduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	29	29	29
Bez promjene	71	71	71
Umjereno ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	-29	-29	-29
Difuzni indeks	-14	-14	-14

2. Kako su navedeni faktori uticali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i / ili kreditnih linija preduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilansa stanja	Konkurencija ostalih banaka	Percepcija rizika	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatat uticaj na pooštavanje	0	0	0	0
Umjeren uticaj na pooštavanje	14	0	29	29
Bez uticaja	86	100	71	71
Umjeren uticaj na ublažavanje	0	0	0	0
Znatat uticaj na ublažavanje	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto procenat	-14	0	-29	-29
Difuzni indeks	-7	0	-14	-14

3. Kako su se promijenili uslovi Vaše banke za odobravanje kredita i / ili kreditnih linija preduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Kamatna marža (veća marža = pooštavanje, manja marža = ublažavanje)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita i/ili kreditnih linija
Znatno pooštavanje	0	0	0	0	0
Umjereno pooštavanje	29	14	0	0	0
Bez promjene	71	86	100	100	100
Umjereno ublažavanje	0	0	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto procenat	-29	-14	0	0	0
Difuzni indeks	-14	-7	0	0	0

4. Da li se u posljednja tri mjeseca (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan iznos kreditnih zahtjeva preduzeća?*

(u procentima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjereno smanjenje	14
Bez promjene	71
Umjereno povećanje	14
Znatno povećanje	0
Ukupno	100
Neto procenat	0
Difuzni indeks	0

*Od drugog kvartala 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodne kvartale. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u posmatranom kvartalu.

5. Kako se promijenila tražnja preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	14	14	14
Bez promjene	57	57	57
Umjereno povećanje	29	29	29
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	14	14	14
Difuzni indeks	7	7	7

6. Kako su navedeni faktori (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) uticali na tražnju preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	FINANSIJSKE POTREBE				KORIŠĆENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANSIRANJA			
	Kapitalne investicije	Obrtna sredstva (npr. zalihe itd.)	Restrukturiranje duga	Pripajanja / akvizicije	Interno finansiranje preduzeća	Kreditni drugih banaka preduzećima	Zajmovi nebankarskih institucija preduzećima	Drugi izvori finansiranja preduzeća
Znatan uticaj na smanjenje	0	0	0	0	0	0	0	0
Umjeren uticaj na smanjenje	14	14	0	14	0	0	0	0
Bez uticaja	57	57	86	86	86	71	100	86
Umjeren uticaj na povećanje	29	29	14	0	14	29	0	14
Znatan uticaj na povećanje	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100	100	100	100
Neto procenat	14	14	14	-14	14	29	0	14
Difuzni indeks	7	7	7	-7	7	14	0	7

7. Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i / ili kreditnih linija preduzećima promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštavanje	14	14	14
Umjereno pooštavanje	29	29	29
Bez promjene	57	57	57
Umjereno ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	-43	-43	-43
Difuzni indeks	-29	-29	-29

8. Kako očekujete da će se promijeniti tražnja preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u naredna tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	29	29	43
Bez promjene	57	57	43
Umjereno povećanje	14	14	14
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	-14	-14	-29
Difuzni indeks	-7	-7	-14

II. Krediti stanovništvu

9. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	29	29	29
Bez promjene	71	71	71
Umjereno ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	-29	-29	-29
Difuzni indeks	-14	-14	-14

10. Kako su navedeni faktori uticali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilansa stanja	Konkurencija ostalih banaka	Percepcija rizika	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatan uticaj na pooštavanje	0	0	0	0
Umjeren uticaj na pooštavanje	14	14	43	29
Bez uticaja	86	71	57	71
Umjeren uticaj na ublažavanje	0	14	0	0
Znatan uticaj na ublažavanje	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto procenat	-14	0	-43	-29
Difuzni indeks	-7	0	-21	-14

11. Kako su se promijenili uslovi Vaše banke za odobravanje kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Kamatna marža (veća marža = pooštavanje, manja marža = ublažavanje)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita
Znatno pooštavanje	0	0	0	0	0
Umjereno pooštavanje	29	14	0	0	0
Bez promjene	43	86	100	71	100
Umjereno ublažavanje	29	0	0	29	0
Znatno ublažavanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto procenat	0	-14	0	29	0
Difuzni indeks	0	-7	0	14	0

12. Da li se u posljednja tri mjeseca (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan broj kreditnih zahtjeva stanovništva? *

(u procentima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjereno smanjenje	14
Bez promjene	71
Umjereno povećanje	14
Znatno povećanje	0
Ukupno	100
Neto procenat	0
Difuzni indeks	0

*Od drugog kvartala 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodne kvartale. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u posmatranom kvartalu.

13. Kako se promijenila tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	14	0	14
Bez promjene	14	43	14
Umjereno povećanje	71	57	71
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	57	57	57
Difuzni indeks	29	29	29

14. Kako su navedeni faktori (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) uticali na tražnju stanovništva za kreditima u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	FINANSIJSKE POTREBE		KORIŠĆENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANSIRANJA STANOVNIŠTVA		
	Nabavka trajnih potrošačkih dobara (automobila, nameštaja i sl.)	Kupovina nepokretnosti	Štednja stanovništva	Kreditni drugih banaka stanovništvu	Drugi izvori finansiranja stanovništva
Znatan uticaj na smanjenje	0	0	0	0	0
Umjeren uticaj na smanjenje	14	0	14	0	0
Bez uticaja	14	43	71	86	86
Umjeren uticaj na povećanje	71	57	14	14	14
Znatan uticaj na povećanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto procenat	57	57	0	14	14
Difuzni indeks	29	29	0	7	7

15. Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno pooštavanje	14	14	14
Umjereno pooštavanje	71	57	71
Bez promjene	0	14	0
Umjereno ublažavanje	14	14	14
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	-71	-57	-71
Difuzni indeks	-43	-36	-43

16. Kako očekujete da će se promijeniti tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u naredna tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	57	29	57
Bez promjene	14	43	14
Umjereno povećanje	29	29	29
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	-29	0	-29
Difuzni indeks	-14	0	-14